

FIGURA I FUNCIONS DE L'HOSPITALER EN L'ANTIC HOSPITAL DE SANT BARTOMEU D'IGUALADA

Ferran GARCÍA DíEZ

Margarida TORRAS ENRICH

En treballar en la revisió i recerca de dades per portar a terme l'exposició dels 700 anys d'història de l'Hospital Comarcal d'Igualada, ens vàrem trobar amb una figura força curiosa i, al mateix temps, molt representativa del seu funcionament durant uns quants anys: ens referim a l'hospitaler, ofici que sobrevisqué des del seu inici, datat al segle XIII, fins al segle XIX en què el personal seglar es substituït per la Comunitat Religiosa Carmelita.

L'Hospitaler és l'home encarregat de tenir cura del bon funcionament intern de la institució, que cal diferenciar de l'administrador. Aquest es un càrrec "polític" nomenat directament pel Consell de la Vila. La seva funció és gerencial, es a dir, buscar els recursos econòmics sempre en íntima relació amb les autoritats religioses, i vetllar pel bon funcionament social i moral de l'Hospital.

L'hospitaler es gairebé un ofici; és l'encarregat del manteniment físic de l'Hospital i d'atendre les necessitats de l'asilat, fent també d'interlocutor entre el malalt i el metge.

La primera referència escrita la trobem en el testament de Maymó Bonfill, atorgat a Francesc Rovires, notari reial de la vila d'Igualada, l'onze de marc de mil tres-cents sis.

En aquest document s'anomena ell mateix "hospitaler" i "majoral", donant a canvi tots els seus béns per edificar de nou l'Hospital. Posà com a condició que la capella de Sant Bartomeu i l'Hospital fossin sempre junts. En el mateix manuscrit es deixa entreveure quines són les tasques de l'hospitaler: "hasta obligat a fer complir los serveis de la mateixa capella, fer celebrar les misses en honor dels benefactors i atendre les necessitats de l'Hospital per tal que fossin venignament rebuts els cecs, coixos, baldats, orfes i demás pobres malalts que s'acollissin, subvenin-los i alimentan-los dels bens del mateix hospital".

També, disposar que tots aquells que al llarg del temps fossin hospitalers, rectors o majorals, no poguessin vendre els béns, com tampoc els seus rēdits i, a més, haurien de viure a l'Hospital, situat llavors fora muralla.

El Sr. Bonfill reuneix en una mateixa persona les funcions d'administrador i d'hospitaler, i deixa com hereva la seva muller Sibila, a condició que visqués casta i sense amancebats ni marit, i, posteriorment, al seu fill Perico, a la mort del qual, l'hospitaler seria nomenat pel rector de l'església major havent de ser preferentment capellà, i no podent tenir públicament, en el mateix Hospital, amancebada ni concubina ni alimentar els seus fills i filles amb els béns de l'Hospital.

Posteriorment, degut a les pertorbacions del Principat en les antigues guerres, segons manifesta Mossen Martínez, es perderen la major part de les rendes, així com el benefici que rebia la Capella de Sant Bartomeu, per la qual cosa l'hospitaler no trigà gaire a abandonar l'Hospital, quedant aquest desatès. Això obligà al Consell de la Vila a prendre-hi part d'una forma més directa. Sabem que, des de 1392, l'Ajuntament hi havia nomenat un administrador, les competències del qual, tanmateix, havien quedat desdibuixades després del testament del Sr. Bonfill. Serà a partir d'aleshores que els regidors, reunits anualment el dia de sant Andreu, nomenaran l'administrador, que serà un prohoms del consell, i també l'hospitaler, persona assalariada que dependrà de les directrius del Consell.

En el llibre d'actes de l'any 1670, els representants de "lo comú" es denominen amos i administradors absoluts de l'Hospital.

Res més no sabem fins l'any 1734, en què, en el llibre de rebuts i despeses de l'Hospital d'Igualada a la pàgina trenta, ens trobem amb una interessant relació en la qual es detallen els pactes establerts entre l'Hospitaler i el Consell de la Vila.

Es desglossen de forma minuciosa les obligacions i els treballs que ha de realitzar, així com la remuneració que haurà de rebre per cadascun d'ells.

El document es divideix en disset apartats, i nou més que es refereixen a l'ofici de "fossier", treball que en ocasions era realitzat també per l'hospitaler.

A continuació llegirem un petit extracte d'aquest manuscrit interessant, al nostre entendre, no tan sols pel que es refereix a l'hospitaler, sinó també pel que dibuixa de la forma de viure i l'ambient sanitari de l'època.

"Pactes entre lo magnífic Ajuntament de la Vila d'Igualada amb Esteba Catala mediant los quals dit Ajuntament nomena al dit Esteba Catala per hospitaler de la Vila i per fusser i per tocar la campaneta o aquella de les animes i del pecat mortal.

Nº 1.- Dit Esteva Catala hospitaler deura servir a tots los malalts existents en l'Hospital de dita vila, amb amor i caritat i tenir en la major netedat els dits malalts l'Hospital i tota la roba.

Nº 2.- Que el dit hospitaler donara foc a tots los malalts de dit Hospital.

Nº 3.- Que dit hospitaler fara el caldo i lo mes necessiten los malalts per aliment i consol d'ells i per això l'administració li donara diariament mitja tersa de molto i una vuitena de pa per cada un malalt.

Nº 4.- Deura avisar al Parroco sonvicaire metge i cirurgià i anar a buscar les medicines sempre que sia menester.

Nº 5. Que dit Hospitaler deura diariament donar a cada un malalt, escudella, vi i per això l'administració donara a ell per quiscum malalt tres diners diari i si algun malalt no pot pendre dit escudella o vi com tambe la carn en tal cas lo que quedare sera per dit hospitaler.

Nº 6.- Que dit hospitaler deura pasar per aigua quan se vol roba luego de ser bruta i despres de pasarla per aigua fe una bogada de dos mesos i per això se li donara per cada bogada xica o grossa sis sous.

Nº 7.- Que dit hospitaler aura de pasar toso los pobres malalts. que los administradors manaren pasa fins a la Pobla, Jorba i Tous a cavall si poden anari i se li donara quatre sous i si no poden anar a cavall deura pasar-los a coll d'home i se li donara per cada un deu sous.

Nº 8 .- Que aixi mateix deura pasar a cavall fins a Odena los malalts que aniran a Manresa i fins a Montbuy los que aniran al camp de Tarragona i se li donara per cada un malalt dos sous i si no poden anar a cavall deura pasarlos a coll d'home i se li donara per cada un sis sous.

Nº 9.- Que dir hospitaler deura donar refresco a cada malalt que pasara a coll o a cavall gastan per quiscum malalt nou diners que recobrara de l'administracio.

Nº 10.- Que dit hospitaler aura de pasar tots los bors que los administradors li manaren pasar i daura ferlos donar de mama als quals deura conduir fins a la Pobla i se li donara per cada un dos sous.

Nº 11.- Que dit hospitaler i sa familia se li donara casa franca i sera exent de personal i de tot talls i taxas con se a costumats fins avui.

Nº 12.- Que dit hospitaler se li donara per son treball cada mes una lliura i deu sous.

Nº 13.- Que dit hospitaler i cada un de sa familia se li donara en cas de malaltia tots els aliments i demes coses que lo Sant Hospital acostuma als demes malalts.

Nº 14.- Que dit hospitaler per a ell i per sa familia se li donaran dos llits parats amb dos bancs pots marfagues llansols i cubertas dels Sant Hospital.

Nº 15.- Que dit hospitaler luego d'averi ulgun mor en l'hospital tindra obligacio d'avisar al Sr, Rector i no lo podrá enterrar sense llicencia de dit Sr. Rector.

Nº 16.- Que la roba ordinaria que sera del que moriran en dit hospital quedara per l'hospitaler per l'altre roba si nia que dara per l'administracio i si tingue algun diner debera presentarse al Sr. Rector que aplicarse en sufragi.

Aquest seria el funcionament sobre l'Hospital fins que en el 1847 l'administrador Sr. Estrada solicita que les Germanes Carmelites Vedrunes, passessin a residir i tenir cura dels malalts, desapareixent definitivament la figura del hospitaler.